

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 2012-

—
Materiał informacyjny
dla Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

—
Informacja na temat kierunków zmian
w ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela

Opracowano w Departamencie Współpracy z Samorządem Terytorialnym

SPIS TREŚCI:

I. Wstęp.....	3
II. Cele kierunkowe zmiany ustawy – Karta Nauczyciela	4
III. Dotychczasowe prace zmierzające do ustalenia kierunków zmian w ustawie – Karta Nauczyciela	4
1. Podjęcie dialogu ze środowiskami związanymi z oświatą.....	4
2. Tematyka dotychczasowych spotkań	5
IV. Podsumowanie	9

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

I. Wstęp

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.) reguluje status zawodowy ponad 600 tys. nauczycieli, tj. najliczniejszej grupy zawodowej sektora finansów publicznych.

Ustawa – Karta Nauczyciela poddawana była bardzo częstym nowelizacjom. Na obecny kształt przepisów Karty Nauczyciela największy wpływ miały zmiany wprowadzone z dniem 6 kwietnia 2000 r. ustawą z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 19, poz. 239, z późn. zm.). Dokonana wówczas reforma systemowa dostosowała przepisy prawa oświatowego do rozstrzygnięć ustrojowych państwa, wdrażając równocześnie nową koncepcję statusu zawodowego nauczycieli.

Przyjmując za punkt odniesienia cele kierunkowe wskazane w obszarze pragmatyki zawodowej wraz z wdrożeniem reformy oświaty w roku 2000, tj.: uruchomienie mechanizmu skłaniającego nauczycieli do podwyższania kwalifikacji oraz wzmocnienie atrakcyjności zawodu nauczyciela, należy stwierdzić, iż zostały one w głównej mierze zrealizowane. Wynagrodzenie nauczycieli uległo znacznemu wzrostowi. Struktura i konstrukcja awansu finansowego skutecznie wpływa na inicjatywę nauczycieli w zakresie przystępowania do kolejnych stopni awansu. Wielu nauczycieli posiada kwalifikacje do nauczania więcej niż jednego przedmiotu. Zmiany nastąpiły w takich obszarach, jak: stosowane przez nauczycieli metody i techniki nauczania, współpraca z rodzicami, oferta zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych, aktywność nauczycieli w doskonaleniu zawodowym.

Pomimo jednak niewątpliwie korzystnych zmian zainicjowanych reformą z 2000r., w środowisku oświatowym coraz częściej formułowane są opinie o konieczności dokonania kolejnych zmian przepisów ustawy – Karta Nauczyciela.

II. Cele kierunkowe zmiany ustawy – Karta Nauczyciela

Ustawa – Karta Nauczyciela odzwierciedla niezbędną odrębność w zakresie wykonywania pracy przez nauczyciela w szkole, dlatego też nie wydaje się możliwe ani też pożądane odstępianie od tej regulacji szczególnej i zastąpienie jej ogólną regulacją prawną, która nie jest dostosowana do specyfiki pracy w szkole tj. Kodeksem pracy. Stanowisko takie potwierdzają opinie prezentowane przez środowiska związane z edukacją, w tym m.in. przez przedstawicieli nauczycielskich związków zawodowych oraz jednostek samorządu terytorialnego.

Mając jednakże na uwadze zmieniające się uwarunkowania ekonomiczne i demograficzne funkcjonowania szkół oraz oczekiwania środowisk związanych z edukacją, Ministerstwo Edukacji Narodowej dostrzega fakt, iż obecne rozwiązania przewidziane ustawą – Karta Nauczyciela wymagają zmian. Celem tych zmian powinno być przede wszystkim zapewnienie wysokiej jakości kształcenia poprzez m.in. zwiększenie motywacji nauczycieli do pracy, zapewnienie szerszej opieki uczniom, a jednocześnie stworzenie warunków sprzyjających racjonalizacji wydatków na zadania oświatowe realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, co ułatwi tym jednostkom efektywne zarządzanie siecią i infrastrukturą szkolną. Istotnym celem powinno być również wzmocnienie prestiżu zawodu nauczyciela. Wszelkie propozycje zmian w zakresie statusu zawodowego nauczycieli muszą jednakże uwzględniać w szczególności dobro ucznia oraz jakość nauczania.

III. Dotychczasowe prace zmierzające do ustalenia kierunków zmian w ustawie – Karta Nauczyciela

1. Podjęcie dialogu ze środowiskami związanymi z oświatą

Z uwagi na długofalowe efekty, działania podejmowane w obszarze edukacji wymagają szczególnego przygotowania, zwłaszcza jeżeli mają one dotyczyć modyfikacji rozwiązań systemowych. W świetle powyższego, ustalenie kierunków zmian w ustawie – Karta Nauczyciela musi być poprzedzone analizą funkcjonowania jej rozwiązań. W opinii Ministerstwa Edukacji Narodowej, zmiany ustawy – Karta

Nauczyciela wymagają również przedyskutowania i wypracowania konkretnych rozwiązań ze wszystkimi środowiskami związanymi z oświatą.

W związku z powyższym, z inicjatywy Ministerstwa Edukacji Narodowej, w lipcu br., podjęto rozmowy z przedstawicielami związków zawodowych zrzeszających nauczycieli oraz korporacji jednostek samorządu terytorialnego w celu przeanalizowania kierunków niezbędnych zmian w przepisach ustawy – Karta Nauczyciela. Podczas organizowanych w Ministerstwie spotkań, odbywających się przy udziale ekspertów, strony wyrażają swoje opinie na temat przepisów ustawy – Karta Nauczyciela oraz jej wpływu na jakość edukacji i sytuację społeczno-ekonomiczną jednostek samorządu terytorialnego.

2. Tematyka dotychczasowych spotkań

Dotychczas odbyło się dziewięć spotkań. W trakcie spotkań dyskutowano nad następującymi kwestiami:

- 1) spotkanie inauguracyjne** (16 lipca 2012 r.) - strony zaprezentowały swoje stanowiska na temat ustawy - Karta Nauczyciela oraz jej wpływu na jakość edukacji i sytuację społeczno - ekonomiczną jednostek samorządu terytorialnego, ustalono tryb dalszych prac i kwestie wymagające dyskusji;
- 2) urlop dla poratowania zdrowia** (na spotkaniach w dniach: 7 sierpnia i 11 września 2012 r.) – w jednym ze spotkań udział wzięli eksperci z Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi. Dyskutowano m.in. na temat wpływu warunków pracy nauczycieli na ich zdrowie na tle innych zawodów, wskazywano na potrzebę kompleksowego wsparcia nauczycieli adekwatnego do specyfiki wykonywanej pracy, poruszono kwestię przekazania diagnostyki tego urlopu lekarzowi medycyny pracy, wydłużenia okresu pracy, po którym można otrzymać urlop oraz finansowania wynagrodzenia należnego w czasie urlopu;
- 3) urlop wypoczynkowy** (na spotkaniach w dniach: 11 września i 9 października 2012 r.) - omówiono regulacje prawne dotyczące wymiaru urlopu wypoczynkowego nauczycieli w zestawieniu z dniami wolnymi od zajęć dydaktyczno-wychowawczych w organizacji roku szkolnego; rozważano kwestię urlopu wypoczynkowego nauczycieli w kontekście zapewnienia odpowiedniego

wypoczynku nauczycielom, a jednocześnie dostosowania urlopu nauczycieli do organizacji pracy szkoły i potrzeb uczniów oraz oczekiwań rodziców względem wzmocnienia opiekuńczej roli szkoły, szczególnie nad najmłodszymi uczniami.

- 4) **wynagradzanie nauczycieli** (na spotkaniach w dniach: 27 sierpnia, 18 września i 9 października 2012 r.) – w spotkaniach udział wzięli także eksperci z Instytutu Badań Edukacyjnych. Rozważano m.in. kwestię, w jaki sposób zmienić strukturę wynagrodzenia nauczycieli, aby uczynić ją bardziej racjonalną i motywacyjną, przy zachowaniu obecnej puli środków na wynagrodzenia. Dyskutowano nad sposobem rozliczania średnich wynagrodzeń nauczycieli oraz rozważano propozycje zmian w tym zakresie. Zastanawiano się również nad zasadnością dalszego funkcjonowania w obecnym charakterze dodatków socjalnych, np. wiejskiego, mieszkaniowego, prawa do działki gruntu szkolnego.
- 5) **kształcenie i rozwój zawodowy nauczycieli** (na spotkaniu w dniu 4 września 2012r.) – w spotkaniu wzięli udział eksperci z zakresu kształcenia i doskonalenia nauczycieli. Rozmowy dotyczyły zmian planowanych w kształceniu nauczycieli, które zostaną wprowadzone na uczelniach wyższych od roku akademickiego 2012/2013. Dyskutowano także na temat adekwatności obecnego systemu doskonalenia nauczycieli do zadań współczesnej szkoły, propozycji jego zmian oraz efektywności finansowania. Uczestnicy spotkania podzielali kierunek dokonywanych zmian w systemie kształcenia i doskonalenia nauczycieli, jednakże zwracali uwagę na potrzebę usprawnienia systemu doradztwa metodycznego;
- 6) **awans zawodowy nauczycieli** (na spotkaniu w dniu 6 listopada 2012 r.) – zwracano uwagę na niedostateczne możliwości rozwoju zawodowego po osiągnięciu stopnia nauczyciela dyplomowanego, dyskutowano nad wydłużeniem ścieżki awansu zawodowego, wprowadzeniem stopni specjalizacji zawodowej, rozbudowaniem awansu poziomego oraz udziałem rodziców w systemie awansu zawodowego nauczycieli.
- 7) **ocena pracy i czas pracy nauczycieli** (na spotkaniu w dniu 27 listopada 2012 r.). Głosy w dyskusji dotyczyły przede wszystkim powiązania oceny pracy z awansem zawodowym niezależnie, od formalnego czy faktycznego charakteru tego awansu. W dyskusji poruszono również kwestię roli: organu nadzoru pedagogicznego, organu prowadzącego oraz rodziców w ocenie pracy

nauczyciela. Rozważano adekwatność obowiązujących przepisów do rzeczywistych zadań powierzanych nauczycielom do realizacji. Zastanawiano się nad rozwiązaniami funkcjonującymi w innych krajach, gdzie określany jest czas pracy, w którym nauczyciel dostępny jest dla uczniów, rodziców oraz dyrektora w szkole.

3. Dotychczasowe propozycje Ministerstwa Edukacji Narodowej zmiany przepisów ustawy – Karta Nauczyciela

Po dokonaniu analizy funkcjonowania obecnych rozwiązań w zakresie wynagradzania oraz urlopu wypoczynkowego nauczycieli oraz po rozważeniu opinii i propozycji strony związkowej i samorządowej, na spotkaniu w dniu 9 października 2012 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej przedstawiło propozycje rozwiązań ustawowych dotyczących urlopu wypoczynkowego oraz wynagrodzeń nauczyciel.

Urlop wypoczynkowy

Ministerstwo Edukacji Narodowej, mając na względzie zmianę jakościową służącą wzmocnieniu opiekuńczej roli szkoły oraz rozszerzenie oferty szkoły w okresie ferii oraz dni przerw świątecznych, proponuje doprecyzować przepisy ustawy – Karta Nauczyciela. Urlop wypoczynkowy nauczycieli będzie określony w wymiarze dni roboczych. Nauczyciele będą mogli wykorzystać urlop nie tylko w okresie ferii zimowych i letnich (wakacji), ale również w okresie przerw świątecznych oraz dni, które dyrektor szkoły ustali jako dni wolne od zajęć dydaktyczno – wychowawczych.

Urlop każdego nauczyciela będzie ustalany z dyrektorem w planie urlopów. Pozostałe dni robocze przypadające w zależności od planu urlopów w okresach: ferii zimowych i letnich (wakacji), przerw świątecznych lub pozostałych dni wolnych od zajęć dydaktyczno – wychowawczych nauczyciele będą wykorzystywać na realizację zadań na rzecz ucznia lub szkoły.

Obecnie, zgodnie z ustawą – Karta Nauczyciela, nauczyciele szkół feryjnych mają urlop wypoczynkowy w czasie trwania ferii zimowych i letnich (wakacje), z wyjątkiem 7 dni, w trakcie których mogą być zobowiązani przez dyrektora szkoły do wykonania prac określonych w ustawie. Ustawowy katalog prac obejmuje: zakończenie

i przygotowanie roku szkolnego, przeprowadzenie egzaminów, przygotowanie szkolnych programów i uczestniczenie w określonej formie doskonalenia zawodowego. Pozostałe dni, które zgodnie z organizacją roku szkolnego są dniami przerw świątecznych lub dniami ustalonymi przez dyrektora szkoły jako wolne od zajęć dydaktyczno-wychowawczych, są dniami pracy nauczyciela.

Wynagrodzenia nauczycieli

Ministerstwo Edukacji Narodowej proponuje, aby wynagrodzenia nauczycieli były kształtowane w sposób elastyczny, służący wzmocnieniu ich motywacyjnego charakteru i zapewnieniu wydatkowania środków finansowych na poziomie średnich wynagrodzeń określonych w ustawie - Karta Nauczyciela.

Ministerstwo proponuje utrzymanie dodatku wiejskiego na poziomie stałej kwoty określonej w ustawie – Karta Nauczyciela, która będzie niezależna od stopnia awansu zawodowego lub stażu pracy nauczyciela. Kwota dodatku może być ustalana w jednej wysokości dla nauczycieli spełniających kryteria ustawowe, albo różnicowana przez organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego do wysokości ustawowej w zależności od potrzeb kadrowych danego samorządu.

Jednostka samorządu terytorialnego będzie musiała rozliczyć się z puli środków finansowych przeznaczonych na wynagrodzenia dla nauczycieli na koniec roku budżetowego, ale bez konieczności rozliczania wynagrodzeń na każdym poziomie awansu zawodowego. W ten sposób dalej gwarantowana będzie ogólna suma przeznaczona na wynagrodzenia nauczycielskie, podobnie jak obecnie, jednak zarządzanie wynagrodzeniami nauczycieli będzie uproszczone.

Proponuje się odejście, z uwzględnieniem ochrony praw nabytych, od uposażenia o charakterze czysto socjalnym, tj.: prawa do lokalu mieszkalnego, prawa do dodatku mieszkaniowego, prawa do użytkowania działki gruntu szkolnego, prawa do zajmowania mieszkań w budynkach szkolnych oraz zasiłku na zagospodarowanie. W obecnych realiach społeczno-gospodarczych powyższe uregulowania utraciły swój pierwotny cel lub też zostały zastąpione przez inne narzędzia polityki socjalnej dostępne jednakowo dla wszystkich obywateli.

IV. Podsumowanie

Ministerstwo Edukacji Narodowej stawia sobie za cel wypracowanie zmian w rozwiązaniach systemowych przewidzianych ustawą – Karta Nauczyciela będących efektem kompromisu osiągniętego pomiędzy związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli oraz przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego. Taki tryb ustalania kierunków zmian w ustawie – Karta Nauczyciela ułatwi bowiem pogodzenie interesów wszystkich stron dialogu oczekujących na te zmiany, a w rezultacie pozwoli na stworzenie warunków sprzyjających racjonalizacji wydatków na zadania oświatowe przy jednoczesnym utrzymaniu odpowiedniej jakości edukacji.

